

İslam İşbirliği Teşkilatı Bağımsız Daimi İnsan Hakları Komisyonu

2025 tarihli Gençliğin Güçlendirilmesi, Kalkınması ve Esenliği için Cidde Bildirgesi

1. İşbu bildirme, 14 Aralık 2025 tarihinde Suudi Arabistan Krallığı'nın Cidde kentinde düzenlenen İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) Bağımsız Daimi İnsan Hakları Komisyonunun (BDİHK) 26. Olağan Oturumu sırasında gerçekleştirilen "*İİT Üye Devletlerinde Gençliğin Geliştirilmesi: İnsan Hakları Perspektifinden Zorluklar ve Fırsatlar*" ile ilgili tematik tartışmayı müteakiben kabul edilmiştir.
 2. Komisyon Üyeleri ile İİT Üye ve Gözlemci Devletleri haricinde, *tartışmaya ayrıca Birleşmiş Milletler (BM), İİT Genel Sekreterliği, Uluslararası İslam Fıkhi Akademisi, İslam Ülkeleri İstatistik, Ekonomi ve Sosyal Araştırma ve Eğitim Merkezi (SESRIC), Dijital İşbirliği Örgütü (DCO), İslam İşbirliği Gençlik Forumu (ICYF), İslami Dayanışma Oyunları Spor Federasyonu, İİT Haber Ajansları Birliği (UNA), Suudi Arabistan Krallığı İnsan Hakları Komisyonu ve Katar Devleti Ulusal İnsan Hakları Komitesinden uzmanlar da katılmıştır.*
 3. Tematik tartışmada mevcut uluslararası ve bölgesel insan hakları belgeleri ve mekanizmalarının gençlik haklarını koruma ve geliştirme ölçeği analiz edilmiş, gençlerin İİT Üye Devletlerinde haklarını tamamen gerçekleştirmede karşılaştığı temel zorlukların altı çizilmiş olup barışçıl ve dirençli toplumların inşasında gençlerin rolünü güçlendirmek için yol ve yöntemler öne sürülmüştür.
- ### Önsöz
4. Kur'an-ı Kerim ve Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) tarafından ortaya konan İslami ilke ve değerler **rehberliğinde**, insan onuruna saygının hak ve özgürlüklerin temeli olduğunu tekrar tasdik ederek; ayrıca İİT Şartı, İİT İnsan Haklarına İlişkin Kahire Bildirgesi, İİT'nin İslam'da Çocuk Hakları Sözleşmesi, İİT'nin Kadınların Geliştirilmesine Yönelik Eylem Planı ve İİT'nin On Yıllık Eylem Planı, 2019 BDİHK Taşkent Bildirgesi ve gençlik hakları, insan hakları eğitimi, beşeri gelişim, iyi yönetim ile hukukun üstünlüğü ile alakalı İİT kararları da göz önünde bulundurularak;
 5. BM Şartı ilkeleri, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi, Çocuk Hakları Sözleşmesi, Viyana Bildirgesi ve Eylem Programı, Kalkınma Hakkı Bildirgesi, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, BM Geleceğin Zirvesi'nin sonuç belgesi ve genç bireylerin haklarını güvence altına alan diğer ilgili uluslararası insan hakları belgeleri ve BM Kararları **hatırlatılarak**;
 6. Gençlerin güçlendirilmesinin, BM Genel Kurulu'nun 41/128 sayılı Kararı ile yeniden teyit edildiği üzere, kalkınma hakkının temel öğelerinden biri olduğunu **kabul ederek**, Devletlerin gençlerin siyasi, sosyal ve ekonomik hayata tam ve eşit bir şekilde katılmalarını sağlayacak elverişli koşullar oluşturma ve kalkınmaya katkıda bulunma kapasitelerini geliştirme görevi vurgulanarak;
 7. Komisyon, kapsamlı müzakerelerin ardından Üye Devletlerde gençlik politikaları ve programlarına rehberlik edecek bir çerçeve olarak "**Gençlerin Güçlendirilmesi, Kalkınması ve Esenliği için Cidde Bildirgesi**"ni kabul eder.

8. İslam'ın gençlerin onuru, hakları ve yükümlülüklerine büyük önem verdiği **tasdik ederek** kendilerinin sosyal uyum için bir emanet ve elzem bir grup olarak kabul ederek; hak ve yükümlülükler çerçevesinde, İslam gençlik haklarının gerçekleştirilmesine hem Devlet hem de toplumun adalet, fırsat ve katılma temelli, elverişli bir çevre sunmaya karşılık gelen görevlerini yerine getirmesinin eşlik etmesi gerektiğinin altını çizer. Buna İslami değerler ve evrensel olarak kabul edilen insan hakları ilkelerine uygun olarak eğitime erişim, yeterli geçim kaynağı, karar verme süreçlerine katılım ile ayrımcılığa ve şiddete karşı korunmayı sağlama da dâhildir.
9. "*Gençlik*", çocukluktaki bağımlılıktan yetişkinliğin bağımsızlığına ve topluluğun fertleri olarak karşılıklı bağımlılığın farkındalığına geçiş dönemi olarak **kabul edilmektedir**.¹ Uygulamada, "*gençlik*" katı bir şekilde tanımlanmış bir yaş grubundan ziyade bağımlılıktan bağımsızlığa geçişin diğer haklara kıyasla farklı topluluklarda farklı aşamalarda gerçekleşmesinden dolayı siyasi, ekonomik ve sosyo-kültürel bağlamlara ve algılara dayanan kültürel bir kavram olarak görülmektedir. Kavramın değişkenliğinden ötürü BM, ulusal düzeyde gençlik politikaları ve stratejilerinin uygulanması söz konusu olduğunda "*gençlik*"in yaş grubu ve tanımı için daha esnek bir tutum sergileyip bunların belirlenmesini Üye Devlete bırakmaktadır.
10. Gençlik haklarının özellikle genç bireylerle ilgili sivil, siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel haklar, özgürlükler ve bunlarla ilgili korumaları kapsadığı **tespit edilmiştir**. Bu haklar, insan haklarının daha geniş çerçevesinden doğmaktadır fakat gençlerin çocukluktan yetişkinliğe geçerken karşılaştıkları özel ihtiyaç ve zorlukları ele almaya göre uyarlanmıştır. Ancak, bazı bireyler yaşları küçük olmalarından ötürü bu haklardan mahrum bırakılmaktadır. Bu, yasal yaş kısıtlamaları aracılığıyla gençlerin bazılarını alenen etkilemesinin yanında daha da önemlisi, onları müstahak haklarından yararlanmalarına izin vermeyen olumsuz tutumlar, inançlar, önyargılar ve gençlerle ilgili basmakalıp inanışlar bağlamında etkilemektedir.
11. Gençlik haklarının **şunları da** içerdiği tespit edilmiştir: (a) genç bireylerin gıda, kıyafet, barınma, eğitim, vs. gibi imkanlar ve hizmetlere erişimini koruma; (b) bedensel, zihinsel ve psikolojik şiddet de dâhil olmak üzere şiddete maruz kalmama ve (c) yaşam döngüleri boyunca kendilerini etkileyecek karar verme süreçlerine ortak olarak müdahil olma ve katılma fırsatı;
12. Normatif insan hakları çerçevelerine rağmen gençliğe özel hakların tanınması ve uygulanmasında müteakip nedenlerden ötürü boşluklar olduğunun **altı çizilmektedir. Bunlar:** (a) pek çok ülkede gençlere yönelik çocuk haklarından ayrı özel yasal koruma olmadığından ötürü **yasal tanınma**; (b) Gençlerin genellikle çocuk ve yetişkin insan hakları çerçeveleri arasında kalıp ihtiyaçlarına yeterince dikkat edilmemesine yol açan **yaş ayrımcılığı**; (c) düşük gelirli bölgelerdeki gençlerin eğitim, sağlık hizmetleri ve istihdam ile aralarında sistemik engellerle karşılaşmalarına neden olan ve yoksulluk döngülerini daha da kötüleştiren **küresel eşitsizliklerdir**. Küresel seviyede hâlâ gençlere özgü haklar ortaya koyan özel bir çerçeve ya da aracın olmadığı bir gerçektir;
13. Gençlik hakları ile ilgili uluslararası insan hakları perspektifinin adil, eşit ve sürdürülebilir bir dünyayı şekillendirmedeki hayati rolü **vurgulanmıştır**. Toplumlar, çocuk ve yetişkinliğe geçiş arasındaki normatif boşluğu doldurarak; gençleri sosyal, ekonomik ve siyasi gelişimin aktif katılımcıları olarak tanıyan ve güçlendiren çerçeveler oluşturabilir;
14. İİT bölgesinin kalkınma, istikrar ve refahı geliştirmek için önemli bir demografik varlık teşkil eden, dünyadaki en büyük genç nüfuslarından birine sahip olduğu **belirtilmiştir**. Buna rağmen,

¹ <https://unevoc.unesco.org/go.php?q=TVETipedia+Glossary+A-Z&filt=all&id=9>

bölgedeki gençler insan haklarının tamamen gerçekleştirilmesine ket vuran ciddi engeller ve zorluklarla yüzleşmeye devam etmektedir. Bu zorluklara sürekli yüksek işsizlik ve eksik istihdam, kaliteli ve kapsayıcı eğitime kısıtlı erişim ile girişimcilik, finansal kaynaklar, siyasi ve ekonomik katılım önündeki ciddi engeller de dâhildir. Yetersiz ruhsal ve psikososyal destek hizmetleri ile sivil katılım için sınırlı olanaklar da bunlara eklenebilir. Yoksulluk, ayrımcılık, dijital uçurum, tek taraflı zorlayıcı önlemler ve kırsal ile kentsel alanlardaki hizmetlere eşitsiz erişim gibi derin kök salmış yapısal eşitsizlikler bu zorlukları daha da kötüleştirmektedir;

15. Kız çocukları ve genç kadınların bilimsel eğitim de dâhil olmak üzere eğitime sınırlı erişim, yaş ve cinsiyete dayalı şiddet ve zararlı uygulamalara maruz kalma, ekonomik fırsatlardan dışlanma, ücret eşitsizlikleri, dijital tacize karşı artan kırılganlık ve yetersiz çevrim içi koruma mekanizmaları da dâhil bazen ek ve çoklu ayrımcılık türlerine maruz kaldığı da **ayrıca belirtilmiştir**;
16. İİT Üye Devletleri de dâhil olmak üzere pek çok bölgedeki gençlerin sosyo-ekonomik ötekileştirme, adaletsizlik, siyasi dışlanma, çatışmalara ve yabancı işgale maruz kalma, dijital yanlış bilgilendirme ve kaliteli eğitim ve istihdam olanaklarına erişim eksikliğinin birleşiminden ötürü radikalleşmeye karşı yüksek kırılganlığa maruz kalmaları ile ilgili **endişeler dile getirilmiştir**. Gençlerin çoğunluğu şiddeti reddedip topluma dâhil olmak için yapıcı yollar ararken aşırılıkçı gruplar gençlerin şikayetlerini ve dinî hükümlerle ilgili bilgi ve farkındalık eksikliklerini sömürmek, siyasi söylemleri manipüle etmek ve gerçekliği çarpıtmak için sıklıkla dezavantajlı ya da hayal kırıklığına uğramış gençleri hedef almaktadır.
17. Kaliteli eğitim imkânları ve eleştirel düşünme becerilerini güçlendirmek, eşit ekonomik fırsatları genişletmek, kapsayıcı yönetişimi ve sivil katılımı teşvik etmek, gençleri çevrim içi manipülasyondan ve zararlı dijital içeriklerden korumak ve dayanıklılık ile sosyal uyumu güçlendiren topluluk temelli programları desteklemek de dâhil olmak üzere etkili önleyici strateji ihtiyacının **altı çizilmiştir**;
18. Aile hakkının uluslararası insan hakları hukukunda tanınan temel bir hak oluşu ve İslami gelenekte sistemleştirilmesi **desteklenmiştir**. İİT Üye Devletlerindeki gençler için erkek ve kadın arasındaki evliliğe dayanan ailenin korunması ve geliştirilmesi sosyal, duygusal ve ahlaki gelişimleri için hâlâ temel teşkil etmekte olup onların modern hayatın zorluklarına göğüs germelerine ve toplumlarına olumlu katkıda bulunmalarına fırsat vermektedir. İİT bölgesindeki toplumların toplumsal dokusunu korumak, toplumsal uyumu güçlendirmek ve dayanıklılığını güvence altına almak için gençler evlenme, aile kurma ve çocuk yetiştirme haklarından faydalanmak üzere güçlendirilmelidir;
19. Dijital teknoloji, yapay zekâ ve çevrim içi platformlardaki gelişmelerin gençler için eğitime, istihdama, girişimciliğe ve sivil katılıma erişimleri bakımından benzeri görülmemiş fırsatlar sunduğunun **altı çizilmiştir**. Ancak bu durum siber zorbalık, yanlış bilgilendirme, çevrim içi istismar ve dijital ekonomilerden dışlanmaya karşı koruma sağlamak için dijital okuryazarlığa ve koruma çerçevelerine eşit erişimi gerektirir. Gençlerin merkez alındığı teknolojik yenilik, beceri geliştirme ve dijital güçlendirmeye yatırım, İİT bölgesinde **bilgi güdülü toplumlar** oluşturmak için elzemdir.
20. Genç bireylerin soykırıma, yargısız infazlara, işkenceye, zorla kaybolmalara, fiziksel yaralanmalara, cinsel şiddete ve savaş silahı olarak kullanılan açlığa ve İsrail işgal rejimi tarafından cezasız bir şekilde işlenen diğer insanlık dışı muamelelere maruz kalmaya devam

ettiği Gazze Şeridi de dâhil olmak üzere işgal altındaki Filistin topraklarında Müslüman gençlerin maruz kaldığı ağır ve sistematik insan hakları ihlalleri **kınanmıştır**. Bu ihlaller gençleri yaşama, özgürlük, güvenlik, eğitim, sağlık, ifade özgürlüğü, barışçıl toplanma, seyahat ve ayrımcılığa maruz kalmama hakları da dâhil olmak üzere en temel haklarından mahrum bırakmakta ve sosyal, psikolojik ve ekonomik gelişimlerini ciddi bir şekilde engellemektedir;

21. Dünyanın diğer bölgelerinde yaşanan çatışmalardan etkilenen genç Müslüman erkek ve kadınların maruz kaldığı sistematik insan hakları ihlalleri de **kınanmıştır**. Bunlar fiziki ve psikolojik travma, şiddet, zulüm ve ayrımcılık ile hem çevrim dışı hem de dijital platformlar aracılığıyla gerçekleştirilen istismlarlar olarak ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda, Hindistan işgali altındaki Jammu ve Keşmir'deki gençlerin, Myanmar'daki Rohingya Müslüman gençler ile uzun süren çatışmaların, şiddetin, zorunlu yer değiştirmelerin ve sistematik ayrımcılığın gençlerin temel haklarını ve gelecek beklentilerini engellemeye devam ettiği Orta Afrika Cumhuriyeti'ndeki Müslüman toplulukların çektikleri acılara dikkat çekilmiştir. Ayrıca İİT üyesi olmayan ülkelerdeki genç Müslüman erkek ve kadınların güvenlik, onur ve geçim kaynaklarını etkileyen İslamofobi, nefret söylemleri ve damgalanmanın artış meyli ile ilgili endişeler de dillendirilmiştir.
22. Uluslararası toplum, uluslararası insan hakları hukuku ve ilkeleri doğrultusunda genç bireyleri tüm nefret ve şiddet türlerinden korumaya yönelik yasal ve ahlaki yükümlülüklerini yerine getirme, insan hakları ihlalleri için hesap verebilirliği sağlama, dâhil edilme ve eşit fırsatları teşvik etme, İslamofobi ve her türlü ayrımcılıkla mücadele etmek için etkili önlemler almaya **çağırılmıştır**.
23. Gençlerin çatışma sonrası insani çalışmalara, barış inşasına ve kalkınmaya anlamlı bir şekilde müdahil olmasının çatışma ve krizlerden etkilenen İİT Üye Devletlerinde kalıcı istikrar ve dayanıklılık elde etmek için elzem olduğu **tespit edilmiştir**. Bu bağlamlardaki genç bireyler özgün iç görüleri, enerjiye ve yeniliklere sahip olup sadece yardımdan faydalanan kişiler olarak değil, aynı zamanda onların iyileşme, uzlaşma, geçiş dönemi adaleti ve toplumsal yeniden yapılanmada aktif ortaklar olarak da tanınmaları gerekmektedir. Gençlerin insani yardım çalışmalarına, barış süreçlerine ve kalkınma planlamasına entegre edilmesi, haklarının tam olarak kullanılabilmesi ve gerçekleştirilebilmesi için gereklidir, dolayısıyla bu durum sürdürülebilir barış ve çatışmadan çıkan toplumların uzun vadeli refahı için stratejik bir yatırımdır.
24. Sporun, İİT üye devletlerinde, özellikle çatışma ve çatışma sonrası ortamlarda, gençlerin katılımı, sosyal entegrasyon, barış inşası ve sürdürülebilir kalkınma için güçlü bir araç olduğu kabul edilmiştir. Komisyon, Üye Devletleri sporu ulusal gençlik ve kalkınma politikalarına entegre edip genç kadınlar ve kızlar, mülteciler ve engelli bireyler de dâhil olmak üzere tüm gençler için kapsayıcı erişim sağlamaya teşvik eder.
25. Medya ve ulusal insan hakları kurumlarının yükümlülüklerini izleme, etkileri değerlendirme ve hesap verilebilirliği geliştirme yollarıyla gençleri merkeze alan politikaların etkili bir şekilde uygulanmasını sağlamada kilit rol oynadığının **altı çizilmiştir**. Dahası medya, gençlik haklarına yönelik kamu farkındalığını artırma görevi çerçevesinde gençleri merkeze alan politikalar ve bunların gerçekte uygulanmaları arasındaki boşlukları ön plana çıkarmaya tamamen müdahil olabilir.
26. İİT Genel Sekreterliği, ICYF, SESRIC, UNA ve DCO'nun gençlik haklarını geliştirmede oynadıkları roller ve katkıları **takdir edilmiş** ve kendilerinden politika belirleyiciler, özel sektör

ve sivil toplum için farkındalık oluşturmak ve gençlik haklarını tüm düzeylerde anaakımlaştırmak için hedefe yönelik kapasite geliştirme programları oluşturmaları talebinde bulunulmuştur.

27. Tavsiyeler:

A. Birleşmiş Milletler ve Uluslararası/Bölgesel Kuruluşlar İçin

- i. Gençlik geliştirme politikalarını destekleyen teknik yardım programlarında iş birliğini güçlendirme.
- ii. Bilimsel araştırma, dijital bağlantı, dijital okuryazarlık, yapay zekâ, teknoloji aktarımı ve paylaşımlı dijital altyapıya karşılanabilir erişim sağlama.
- iii. Gençlik haklarının izlemesini geliştirme ve gençlerin kamu politikalarına dâhil edilmelerini ölçmek için açık göstergeler ortaya koyma.
- iv. Çatışma bölgelerindeki gençler için travma bakımı, eğitime erişim ve geçim kaynağı programları da dâhil olmak üzere fonlamayı iyileştirme;
- v. Dijital kapsayıcılığı teşvik etmek, siber güvenlik konusunda farkındalığı artırmak ve gençleri dijital risklerden korumak için ortaklıkları genişletme.
- vi. Gençlerin öncülük ettiği barış inşası girişimlerini güçlendirme ve gençlerin barış süreçlerinde etkili bir şekilde temsil edilmesini sağlama;
- vii. Gençlik haklarını ve gençliğin güçlendirilmesini göz önünde tutan, kalkınma hakkı ile ilgili yasal olarak bağlayıcı uluslararası bir sözleşme kabul etme;
- viii. Üye Devletlerle müzakere içinde, bunların kültürel özellikleri ve hassasiyetlerini göz önünde tutarak gençlik haklarını güvence altına almak için kapsamlı bir normatif çerçeve geliştirme;
- ix. Gençlik kuruluşlarının katılımı ve Evrensel Periyodik İnceleme (EPİM) süreci aracılığıyla gençlik haklarını anaakımlaştırmak için mevcut insan hakları araçları ve mekanizmalarına uymayı teşvik etme;
- x. Göçmen, sığınmacı, ülke içinde yerinden edilmiş kişiler ve silahlı çatışmalardan etkilenenlerinin çoğunluğunu genç bireylerin teşkil ettiğini, bu durumun ayrımcılığa maruz kalmadan temel haklarının korunmasını ve ilgili karar verme süreçlerine katılmalarını güçlendirilmesini gerekli kıldığını kabul etme.

B. İİT Üye Devletleri için:

- i. İslami ve evrensel insan hakları ilkeleri ve standartlarına uygun olarak gençlik haklarını ulusal mevzuata entegre etme;
- ii. Ulusal kalkınma politikaları, planlar ve bütçelere gençlerin açık katılımını dâhil etme ve kaliteli eğitim, teknik beceriler, insana yakışır istihdam olanakları, mesleki eğitim ve dijital okuryazarlığa erişimi sağlama;
- iii. Gençlik istihdam programlarını genişletme, girişimcilik ve mikrofinansı destekleme ve genç yenilikçiler ve girişimciler için ticari faaliyetleri kolaylaştırma.
- iv. Genç kadın ve kız çocuklarını ayrımcılık ve şiddetten koruyup sosyal ve ekonomik kalkınmaya katkıda bulunmaları için kapasitelerini geliştirmek için kadın duyarlı politikaları geliştirme;
- v. Kırsal ve ötekileştirilmiş toplumlardakiler de dâhil olmak üzere kırılgan durumdaki gençler için sosyal koruma programlarını genişletme;
- vi. Gençlerin medya kurumlarına katılımını teşvik etme, gençleri kamusal söylemin şekillendirilmesine katılabilmeleri için güçlendirme ve liderlik, eleştirel düşünme ve savunuculuk becerilerini geliştirme.
- vii. Ruh sağlığı hizmetleri, gençlik danışmanlığı ve psikososyal destek sistemlerinin bulunabilirliğini sağlama;

- viii. İnsani koridorlar, eğitim devamlılığı programları ve zorla silah altına almayı önleme vasıtasıyla çatışma bölgelerindeki gençleri koruma;
- ix. Genç liderlik girişimlerini güçlendirme, genç konseyleri ve istişare platformlarıyla yönetişime katılımı teşvik etme ve gençleri politika belirleme süreçlerine dâhil etme;
- x. Uygun fiyatlı internet erişimi sunma, kapsayıcı bilgi ve iletişim politikaları ile güvenli dijital altyapı ve sistemleri aracılığıyla dijital uçurumu doldurma;
- xi. Bilgi boşluklarını ele alıp etkili ve sürdürülebilir politikalar sunmak için ulusal istatistik ofislerinin (yaş ve cinsiyete göre) ayrıştırılmış verileri araştırma, toplama ve analiz etme kapasitelerini iyileştirme.
- xii. İstihdam imkanlarını genişletme ve iktisadi bütünleşmeyi teşvik ederek genç bireylerin beyin göçünü azaltmak için politikalar geliştirme.
- xiii. Hak ve yükümlülöklere yönelik farkındalık ve kültürel farklılıklara saygıyı artırıp aşırıcılıkla mücadele etmek için genç bireylerin karakterlerini inşa etme ve insan hakları eğitimi sunmaya odaklanma;
- xiv. Örgütün gençlik stratejisini uygulamak için sivil toplum kuruluşlarının desteklediğı bir İİT Gençlik Fonu kurmayı değerlendirmek.
- xv. Genç bireyler için fırsatları arttırmak adına hükümetler, özel sektör ve sivil toplum arasındaki ortaklıkları destekleme.

C. Ulusal İnsan Hakları Kurumları (UIHK'ler) için

- i. Katılımcı ulusal gençlik stratejileri geliştirme ve bunların uygulanmasını izleme;
- ii. Genç bireylerin haklarının ihlallerini izleme ve raporlama;
- iii. Tüm düzeylerde resmî ve gayiresmî sektörler de dâhil olmak üzere eğitim kurumlarındaki hükümet girişimlerini destekleyerek genç bireylere yönelik insan hakları eğitimi geliştirme;
- iv. Gençlerle ilgili konularla alakalı şikayetleri kabul etmek ve ele almak için etkili mekanizmalar geliştirme.
- v. Kapsamlı politika tavsiyeleri sunmak için gençlik kuruluşlarıyla iş birliğı yapma.
- vi. Gençlik dayanıklılığı ve kalkınma sonuçlarını iyileştirmek için sivil toplum, akademik camia ve uluslararası organlarla ortaklıkları genişletme;

D. İİT Genel Sekreterliğı ve İİT Kurumları için

- i. BM'deki yeni küresel uygulamalar ve ilgili İİT kurumlarının edindikleri uygulama deneyimleri ışığında gençlerin güçlendirilmesine yönelik kurumlar arası bir yaklaşımla İİT Gençlik Stratejisini yeniden gözden geçirme.
- ii. Genç odaklı program ve politikaların uygulanmasında koordinasyonu güçlendirme;
- iii. Ulusal gençlik politikalarını uluslararası insan hakları standartlarına uygun hale getirme hususunda Üye Devletlere destek olma;
- iv. Gençlik gelişimine yönelik diyalogları, kapasite geliştirme çalıştaylarını ve iş birliğini kolaylaştırma;
- v. Genç istihdamı, girişimcilik ve dijital yenilikçilik için İslami Kalkınma Bankası (IsDB) ile ortak programları teşvik etme;
- vi. Hak ve yükümlölöklere yönelik farkındalık oluşturmak böylece kültürel farklılıklara saygıyı artırarak aşırıcılık ve sapkın ideolojilerle mücadele etmek ayrıca onları farklı düzeylerde gelecekteki rolleri ile ilgili eğitmek için genç bireylerin karakterlerini inşa etmeye ve insan hakları eğitimi sunmaya odaklanma;
- vii. Barış inşası, insani yardım ve çatışma önlemeye yönelik İİT çabalarına gençlerin endişelerini entegre etme;

- viii. İİT-BDİHK ve İİT Genel Sekreterliğinin yardımıyla bir Gençlik İnsani Yardım Burs Programı başlatmayı değerlendirme;
- ix. BM Genel Kurulu veya BM Ekonomik ve Sosyal Konseyi (ECOSOC) oturumları sırasında sürdürülen bir diyalog platformu olarak yıllık İİT Gençlik Barış Forumu düzenlemeyi değerlendirme.

Komisyon bu bildirgeyi kabul eder ve tüm Üye Devletler ile ilgili paydaşları bunu İİT bölgesinde gençliğin güçlendirilmesini, kalkınmasını ve esenliğini destekleyen uygulamalı politikalara ve programlara dönüştürmeye davet eder.

Suudi Arabistan Krallığı, Cidde'de 18 Aralık 2025 tarihine tekabül eden Hicri 27/06/1447 tarihinde kabul edilmiştir.